

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. IV. De Obligationibus Beneficiorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

duæ facellanæ ad eandem functionem concurrentes, in eadem Ecclesia.

46.
Qua incompatibilia secundi generis.

Alia sunt incompatibilia quoad retentionem tantum, quia scilicet simul retineri non possunt, & que dispensatione non tamen ita sunt incompatibilia, ut per acceptationem & possessionem pacificam secundi viderentur prius, sed datur optio habenti, ut eligat retinendum; altero vero potest per superiorum privari. Et hæc vocantur incompatibilia secundi generis: cuiusmodi sunt dignitas & canonicatus in diversis Ecclesiis, & reliqua, residentiam quidem personalem requirentia, non tamen habentia curam animarum, dignitatem, personatum, vel officium annexum; nec sunt uniformia sub eodem recto, licet simplicia sint.

Finaliter observat *Zypaus Tit. de Cler. non resd. n. 6.* quod si in gratiam Ecclesiarum fiat unio parochialium Ecclesiarum etiam ad tempus, vel alterutra simul detur in commendam seu deservituram, v.g. ob proventuum tenuitatem, tamen nonnulli velint hodie sine dispensatione Concilii id non licere, verius tamen esse, quod Tridentini decreta juxta ejusdem Concilii rationes, & priores canones distinctionem recipiant; qui cum etiam veterum beneficiorum curatorum pluralitatem, admittunt tamen exceptionem causâ tenuitatis c. *Eam te in sine, de Etat. & qualis. presciend.* Quam (ut subdit) rationem secuta est *Synodus Mechliniensis II.* per Paulum V. probata *Tit. 17. c. 3.* quasi proinde pluralitas in cupiditate radicata sit prohibita, non ea quam utilitas Ecclesiarum postulat.

QUESTIO IV.

De Obligationibus Beneficiorum.

47.

Hæc varia esse possunt pro qualitate beneficiorum & varietate fundationum, quorum tenor est inspiciendus. Duæ sunt magis solennes, hæcque tractanda.

Residentia personalis in beneficiis curatis quod iure requiritur.

Prima est obligatio residentiae personalis, quæ incumbit omnibus habentibus beneficia quibus cura animarum est annexa; prout clarè determinat *Tridentinum sess. 23. c. 1. de reform.* ubi etiam satis apertè videtur supponere obligationem hanc esse juris divini, supple naturalis.

48.
Qualis absentia permittatur Episcopis.

Permittitur tamen *Tridentinum* Episcopis abesse quotannis continuè vel interruptè ad summum tribus mensibus, ex æqua causa, & sine Regis detrimento: quod an ita sit, abscedentium conscientia relinquit. Quod si ultra tres menses absint, requiritur proportionata causa, à Pontifice aut à Metropolitano, vel eo absente suffraganeo Episcopo antiquiori residente (qui idem Metropolitanus absentiam probare debet) in scriptis approbanda. Nisi

cum absentia incidit propter aliquod munus & reipublicæ officium Episcopatus adiunctum: cuius quoniam causa sunt notoria & interdum repentina, nec eas quidem significari Metropolitano necesse erit. Alioquin præter alias pœnas, & peccati moralis reatum, fructus pro rata non faciant suos. Vide *Tridentinum*. Quod eadem quoad pœnas, culpam, fructuum, etiam in foro conscientia eo ipso pro rata absentia (supple, quatenus excedentis bimestre seu tempus absentia etiam citrà consensum Episcopi licita) amissionem statuit circa inferiores curam animarum habentes, qui causâ ab Episcopo probanda in scriptis, relictoque vicario idoneo licentiam ultra bimestre, nisi ex gravi causa, non obtineant. Ad solius bimestris absentiam, etsi aliqui Episcopi licentiam necessariam putent, non videtur receptum, hic saltem per mores, præsertim in absentia discontinua. Quoniam (ut ipsam *Tridentinum* supra ait) qui aliquantisper tantum absint, ex veterum Canonum sententia non videntur abesse, quia statim reversuri sunt.

Aut inferioribus Curatis.

Præbendati autem in Ecclesiis Cathedralibus vel Collegiatis non possunt juxta *Tridentinum sess. 24. cap. 12. de reform.* vigore cujuslibet statuti vel consuetudinis, in anno abesse ultra trimestre, sub comminatione privationis medietatis fructuum pro prima vice, aut omnium istius anni pro secunda. Crescente verò contumaciâ contra talem procedi juxta Canonum Constitutiones mandat Concilium. Tempus nihilominus absentia potest per statuta restringi, non extendi. Tamen in variis locis Germaniæ *Tridentinum* non sic quoad tempus determinat per illud absentia in vigore, sed alibi solum requiritur residentia semestris, alibi trimestris.

49.
De Residentia Canonorum.

Advertendum tamen *Tridentinum* non derogare privilegiis Apostolicis aut juris communis. Unde juxta tenorem juris communis excusari possunt duo Canonici (qui tamen non taxativè exprimuntur) c. *Ad audientiam, de Cler. non resident.* sed quia non de pluribus Pontifex cogabatur, ut vult *Zypaus eccl. Tit. num. 44.* dum tamen suo tali occasione Ecclesia defectu Ministrorum non laboraret) si sint in obsequio Episcopi ad obsequium Papæ, vel qui licentiam debentiam habent.

50.
Excusantur Canonici, qui sunt in obsequio Episcopi vel Papæ, vel licentiam debentiam habent.

Item docentes Theologiam durante toto tempore professionis, vel illam audientes pro quinquennio non requiritur ullâ licentia, quam jure concessa. c. *Super specula, de Magistris.* Quod plerumque extendi solet ad docentes vel audientes jus Canonicum. Hujusmodi enim de causa abentes abesse consentur pro utili.

Item docentes vel audientes Theologiam de jure Canonicum.

utilitate Ecclesiae universalis, quae (ut significatur c. cum ex eo 24. de Elect. in 6.) ad sui regimen viris literatis permixtissime noscitur indigere. Quo loco conceditur septennium, & quidem provisus de Ecclesia parochiali, accedente tamen licentia seu dispensatione Episcopi. Quae seculam forte contraria alicubi consuetudine) etiam requiritur in ordine ad litteras humaniores aut Philosophiam. An autem post Tridentinum adhuc currat praemissum privilegium juris quoad beneficiatos curatos Theologiam docentes vel audientes, dubium est, ob declarationem Cardinalium negativam, quae circumfertur. Etsi secundum regulas communes in generali privilegiorum & indultorum facta per Tridentinum sess. 6. c. 2. & sess. 23. c. 1. de reform. Derogatione non censetur contineri privilegium corpori juris inferum. Propterea quae affirmativam sententiam plures Doctores tueantur.

51.
Quos fructus hi percipiunt.

Non lucrantur quotidianas distributiones.

Et hi quidem iuste abentes percipiunt fructus principales seu grossos, ut vocant. Uti & distributiones, quae dantur in fine anni, vel certis temporibus, non ad ratam praesentis officii, proprie distributiones non sunt, sed potius spectant ad praebendam seu fructus, adeoque iuste absentibus debentur. Tamen non lucrantur distributiones quotidianas, quae manualia dicuntur beneficia, aut victualia à Bonifacio VIII. c. Un de clericis non resid. in 6. illas enim ad hoc ordinatas, ne negligatur officium divinum, Tridentinum sess. 24. c. 12. de reform. vult his solum dari, qui statis horis seu singulis (quas divisim pro rata percipiunt) interfuerint, quavis collusione aut remissione exclusa, non obstantibus quibuscumque statutis & consuetudinibus.

52.
Exceptis quibusdam casibus.

Excipiuntur autem qui omnino involuntarie abluunt, ut ob morbum, captivitatem, senium (quo confecti, v. g. qui per annos quinquaginta Ecclesiae deservierunt, à consuetudine pro semper praesentibus habitus, ut fertur respondisse Gregorius XIII. apud Zyppum Tit. de Cler. non resid. n. 32.) excommunicationem injustam &c.; aut nisi quis abiat ad curanda Ecclesiae negotia ex commissione Capituli. Specialiter quoque Synodus Mechliniensis l. Tit. de Offic. divino. Et Secunda (quam probavit Sedes Apostolica) eod. Tit. statuit, ut qui in Cathedralibus possident praebendas graduatis affectas, si commissis ab Episcopo functionibus impediuntur, v. g. visitatione, examine &c. debent percipere omnia emolumenta, ac si interessent divinis. Prout & poenitentiarium, dum confessiones excipit, praesens in choro (quod & de orationibus & processionibus extra chorum censuit Sacra Congregatio) habetur, juxta Tridentinum sess. 24. c. 8. de reform. Vide de his Zyppum Tit. de clericis non residentibus.

Herincx Sum. Theol. Pars III.

Alioquin ad lucrandas distributiones non sufficit materialis quasi residentia in loco beneficii: sed requiritur personalis comparitio ad chorum seu divinum officium; ut ex Tridentino est manifestum. Immo juxta Doctores passim cantatio & recitatio cum ceteris; eò quod finis illarum distributionum esse videatur augmentum numeri canentium & laudantium Deum in publicis officiis. Existimat tamen Suarez l. 4. de Horis Canonidis c. 12. n. 10. cum aliis, posse assistentem & tacentem in choro recipere medietatem distributionum pro sua praesentia. Fieri etiam potest, ut ex statutis seu fundatione sufficiat sola assistentia in choro ad lucrandas integras distributiones. Idem est probabile, ubi id habet consuetudo (quae multis in locis viget, & quam non irrationabilem censet Zyppus sup. n. 28.) ut Canonici per vicarios seu alios clericos inferiores officium peragant, etsi privatim in choro vel domi officium recitent, modò statutis temporibus praesentes sint. Ita Lessius dub. 33. n. 185. (quem vide) & Suarez sup. n. 11. & seqq. Quamvis autem Tridentinum sess. 24. c. 12. praecipiat Episcopis, & aliis superioribus Canonicorum, ut hoc officium per se & non per substitutos facere compellant: hoc tamen praecipuum non concernit Canonicos manentes in sua consuetudine, quamdiu à Praelatis non urgentur. Ita Lessius sup. num. 186. Praeterquam quod juxta Suarez sup. n. 24. fortasse possit de aliis muniis Canonicorum in Ecclesia obeundis, ut missa dicenda, Epistolam, Evangelio cantando & similibus personalibus obsequiis intelligi, & non de cantu personalis; cum de choro postea agat dicens omnes cogendos esse ut in choro ad psallendum instituto adsint, & Deum reverenter laudent; quod juxta Suarez faciunt personaliter assistendo, & saltem per alios, cantando, seu quasi componendo corpus illud, quod Deum laudat, ei que consentiendo, & suo modo moraliter cooperando.

33.
Quid requiratur ad lucrandas distributiones.

Petes, an qui ratione recedentiae, id est, fiduciariae & quasi depositariae possessionis, distributiones percepit, postea perdens litem teneatur ad eam restitutionem? Resp. Neg. eò quod illas receperit ratione personalis residentiae & praesentiae in divinis officiis, ut victor eas sibi arrogare nequeat, qui praesens non fuit, neque veniant nomine fructuum beneficii, qui victori debentur. Ita Zoefius Tit. de Cler. non resid. n. 18.

54.
An prius percepta debeant reddi victori litem.

An duplici gaudens officio, v. g. Archidiaconus simul & Canonicus, duplices recipiat distributiones: dubitatur. Opinione affirmativam verior, m dicit Covarruvias l. 3. variarum c. 13. n. 6. Quae maxime procedit, si consuetudo loci suffragetur. Et favet Declaratio Cardinalium ad sess. 24. Tridentini c. 12. de reform. num. 41. Alioquin negativam putat Zoefius sup. n. 16.

55.
An duplici gaudens officio lucratur duplices.

æquiorẽ & probabiliorem, eò quòd causa lucri sit par seu eadẽ, neque fungentis duplici munere duplicetur labor, quòd quem distributiones concessã. Idẽmque servari apud nos, dum continetur præbenda cum dignitate, nisi huic fortè duplex præbenda sit iuxta, testatur *Zypæus Tit. de Cler. non resid. num. 12.*

56.
Quæ beneficia non possunt residentiam.

Quid si fundatio respiciat aliquem qui Missas celebrat.

Cetera verò beneficia simplicia ex generali totius Ecclesiæ consuetudine (etsi aliud foret de jure communi c. 6. & 10. de Cler. non resid. in 6.) residentiam personalem non requirunt. Unde fit, ut fundata Capellaniã seu alio beneficio simplici conferendo alicui, qui celebret certas missas, non teneatur de illo provivus esse sacerdos, nec possit ab Episcopo cogi, ut per se celebret; nisi fundator discretis id verbis expresserit. Aliàs enim censetur fundatio facta conformiter ad universalem consuetudinem, quæ non exigit residentiam, sed permittit, ut officio per alium fiat satis. Quod etiam verum est, si solum discretè requisiverit, ut Capellanus sit actu sacerdos, Capellania sit sacerdotalis, presentandus sit sacerdos, vel quid simile, debet quidem institui qualificatus juxta tenorem fundationis, non tamen officium per se implere. Speciale est in Capellanis, quæ animarum vocantur, ut apud nos exigant residentiam ex decreto *Synodi Mechlinensis 11. Tit. 19. c. 2.*

57.
Beneficiati obligantur ad horas canonicas.

Quibusdam exceptis.

Secundã principalem Beneficiatorum, etsi in sacris non constitutorum obligatio est recitandi horas canonicas, ex communi doctrina, firmata per ultum habentem vim legis, & ut talem receptum, nec non per Constitutionem *Concilii Lateranensis sub Leone X. sess. 9.* excepto, quod quibusdam beneficiis, v. g. præposituris, personaribus &c. ex speciali sua institutione solum annexa sit obligatio recitandi horas B. Virginis, aut quid simile.

Etsi majorem partem proventuum debent substituere.

De cetero obligatio hæc concernit etiam illos (nisi cum his fuerit dispensatum) qui majorem partem proventuum debent dare substitutis, v. g. celebrantibus missas. Neque enim ob inepititudinem beneficiati debet beneficium carere officio, ad quod saltem ipse est aptus, & ad quod indubiè teneretur, si principalem functionem obire possit. Ipseque sponte suscipiens beneficium cum tali inepitudine id sibi imputare debet, ut ideo non reportet commodum exonerationis à debito velut intrinsicè beneficii, quod per se solvere potest. Si tamen verum beneficium sit, puta Capellania collativa seu Ecclesiastica, adeoque erecta auctoritate Episcopi, etsi ex patrimonio laicorum, & constituta inter bona Ecclesiastica; nec fructus sint præstandi de bonis laicorum quã talibus, instar perpetui & annui legati.

58.
Quid si nihil quis obtineat, nec per eum fiet, quo minus aliquos fructus per-

cipere queat, sive per se, sive per alios aut in aliis ejus substitutis, communi Doctorum sententiã non tenetur ad horas. Nemo enim suis stipendiis militare cogitur: & qui altari servit, de altari vivere debet. Quod patres viri doctissimi, præsertim recentiores extendunt ad illos, qui valde parum recipiunt, ut videlicet totum non sufficiat ad bonam sustentationis partem, v. g. tertiam sustentationis partem mediocri sustentationis pro clerico communis conditionis. *Lessius c. 34. dub. 31.* specificat 15, vel 16 aureos velut in præsentem quid exiguum. Debet tamen aliquoties per annum juxta dictamen rationis prudentis recitare officium. Ratio assignatur, quòd talis non censetur vivere de Ecclesia, prout minister Ecclesiæ debet, & parum pro nihilo reputetur: quòdque modicitas stipendii (quale suo modo censetur beneficium respectu officii) fundet æquam interpretationem mentis Ecclesiæ de non obligando talem ad integrum onus. Si tamen quis habeat plura parva beneficia, quæ simul sumpta sufficiant ad sustentationem aut ejus bonam partem, indubiè obligatur ad horas: cum parum referat, ex uno, & ex pluribus titulis sustentatio proveniat. Idem habet communis sententiã (quam certam asserit *Malderus Tr. 10. cap. 2. dub. 3.*) quando etiam unicum beneficium sufficit ad tertiam partem sustentationis mediocris. Onus enim istud non est tam grave, quod æquissimè potuit Ecclesiã imponere, atque adeò in generali lege censetur imposuisse: præsertim cum non sola ratio fructuum, sed & tituli, statusque clericalis, ad hanc obligationem inducendam concurrat.

Petes I. An Beneficiarius excusetur à lectione horarum in anno (us vocant) carentiã; quo nempe fructus cedunt alibi prædecessori defuncto, alibi fabricæ, alibi Concanonicis? Resp. Neg. Nam si hi fructus defuncto cedant, similiter ipsi successori cedent post mortem fructus anni proximi. Si fabricæ, hos fructus quos semel vendit recipere pedetentim in vita, quatenus annua portio est pinguior ex hoc, quòd bona fabricæ sit incorporata menti vel massæ capitulari. Si Concanonicis, æqua ejus spes est in casu, quo novus postea accedet Canonicus. Neque est verisimile consuetudines ejusmodi esse inductas cum præjudicio divini officii. Unde nec ab assentiã choro aliisque functionibus excusatur isto anno Canonicus; adeoque nec à privata lectione horarum. Ut taceamus saltem debere medietatem fructuum, per *Extrav. Joannis XXI de Elect.* Tametsi salubris hæc constitutio multis in locis non servetur. Adde eos recipere saltem quotidianas distributiones, quæ solent esse non modica pars sustentationis. Quamvis si nec has, adeoque nullos omnino fructus percipere queant pro anno fabricæ, non improbabile

per alium quicquam percipere possunt.

Quid si fructus sint valde tenues.

59.
An tenentur in præsentem carentiã.

bile censet Lessius c. 34. dub. 31. num. 171. novos Canonicos pro isto anno non teneri ad lectionem horarum. Quod posset admitti in casu inveteratae seu praescriptae consuetudinis.

QUESTIO V.

Quibus Modis Beneficia amittantur?

60. Petes II. An Beneficiarii omittentes horarum recitationem teneantur ad restitutionem fructuum? Resp. sic statui in Concilio Lateranensi sub Leone X. sess. 9. de iis, qui omittunt elapsis sex mensibus a consecratione beneficii. Non quod antea sint excusati a lectione (ut rectè declarat Pius infra) sed a restitutione, quantum est ex vi hujus Constitutionis. Tamen non desunt, qui estiment manere obligatos ex jure naturali justitiae. Quod non satis constat.

Portò restitutio hæc est faciendâ pro rata, idque juxta Constitutionem Pii V. (quam refert Navarrus c. 25. n. 122.) hoc modo, ut si omittatur totum officium, amittantur integri fructus respondentis diei; si matutinum, medietas; si aliquæ ex ceteris horis, pro singulis, scilicet pars fructuum diei. Idemque statuit cum proportione de obtinentibus pensionem clericalem, quoad recitationem & omissionem officii parvi B. Virginis. Cujus tamen Constitutio juxta Zypæum Tit. de (lev. non resid. num. 27. non est hic publicata. Prout & Sorus aliique dixerunt Constitutionem Lateranensem ultimam, etsi saluberrimam, non esse usum receptam. Quo supposito, facile (inquit Zypæus sup.) manebimus in terminis juris antiqui, & quod fuit ante Concilium. Nihilominus Doctores Classici, etiam Belgæ, signanter Egregius ille Antverpiensium Antistes Malderus Tr. 10. cap. 2. dub. 4. loquitur de Constitutione Lateranensis tamquam obligante. Idem Malderus rectè notat moderationem Bullæ Pii V. quam adfert Henriquez & alii Auctores esse eandem contrariam. Sed hi Auctores contendunt praxim induxisse hanc moderationem, nec aliter Bullam esse receptam in Hispaniis, ut nempe curatus omittens horas restituat sibi quatuor fructuum partes pro aliis oneribus, quæ restituta: Capellanus habens onus Missarum restituat tertiam: habens solum onus horarum restituat integros diei fructus. Quod non improbat Lessius c. 34. dub. 32. Fructus autem restituendi sunt fabricæ beneficii, vel pauperibus indefinitè juxta Constitutiones præfatas. Inter pauperes proinde computari potest ipse beneficiarius pauper. Nisi peculiare statutum, vel consuetudo (cui non est derogatum) decerneret accumulari aliis, quod aliqui etiam simili casu amittunt, qui proinde isdem deberent restituere.

PRIMò amittuntur ipso jure ob varia crimina, nempe hæresim, schisma, homicidium qualificatum, puta per sicarium pretio conductum, percussorem Cardinalis vel Episcopi, sodomiam sæpius exercitam, simoniam confidentiæ &c. De quibus Lessius c. 34. dub. 34. Quibus casibus potest impetrari beneficium tamquam vacans, sed tamen crimen est probandum & per judicem declarandum, sic ut citius non teneatur criminofus dimittere beneficium.

61. Beneficia que amittantur ipso jure.

Secundò amittitur beneficium per sententiam seu condemnationem judicis, ob non residentiam, homicidium, publicum concubinatum post monitionem Episcopi continuatum, perjurium, blasphemiam in Deum vel Sanctos.

Qui per condemnationem judicis.

Tertiò amittitur per mortem naturalem, vel quando habetur pro derelicto. Quòd facit tacita renuntiatio, quæ de jure censetur inesse, nullâ interveniente verborum declaratione, uti in casu ingressus in religionem secutâ professione, matrimonii validè contracti, obtentionis pacificæ secundi beneficii ipso jure incompatibilis.

Qui vacent per mortem aut tacitam renuntiationem.

Quartò amittitur renuntiatione expressâ seu propriè dictâ, quæ est libera beneficii seu juris, quod quis in illo habet dimissio facta cum causa coram legitimo superiore. Eaque vel est pura, quæ nempe fit in manibus superioris nullâ reservatione relicta renuntianti, datque Ordinario licentiam conferendi beneficium, cui vult: vel conditionalis, quæ fit sub aliqua conditione vel modo. Qualis est resignatio ex causa permutationis: item quæ fit in favorem alicujus: vel quæ dicitur qualificata, quando nempe reservatur aliquid ipsi resignanti, v. g. regressus, vel fructus, aut medietas fructuum, aut aliqua pensio.

62. Qui per renuntiationem expressam. Ea est duplex.

Renuntiatio verò debet admitti à superiore, sic ut aliàs non vacet beneficium, quamquam renuntians spontè renuntiando, se ipsum, quantum est ex parte sua, privet seu excludat, si velit Ecclesia seu superior. Coram eo porò debet fieri renuntiatio dignitatis, ad quem spectat confirmatio. Alterius verò beneficii coram eo, qui potest renuntiantem privare seu destituere juxta Vallensem Tit. de Renunt. num. 7. Juxta quem tamen usus observat, ut renuntiatio simplicis beneficii fieri possit in manibus collatoris Episcopo inferioris, quantumvis is solus destituere seu privare non possit.

63. A quo admittenda.

Potestque fieri renuntiatio etiam per procuratorem, & semel admittâ tenet, sic ut collatio subsequens sit irrevocabilis. Nisi facta

64. Potest fieri per procuratorem.

QUAESTIO

T r 4

facta